

Styl wychowawczy

w Niepublicznym Przedszkolu Sióstr Urszulanek

wg myśli św. Anieli Merici

I. Wizja Dziecka

Dziecko posiada wartość osoby ludzkiej, jako chcianej i umiłowanej przez Boga, które jest spostrzegane w swojej indywidualności i niepowtarzalności. Postawa wobec Dziecka to postawa szacunku i uprzejmości, łagodności i życzliwości, radykalnej rezygnacji z osądzania innych, poszanowania jego wolnej woli. Pragniemy dostrzegać w każdym Dziecku piękno Bożego Oblicza.

II. Postawa wychowawcy

- Jedność jako wychowanie do wspólnoty
- Współpraca jako wspólne działanie dla dobra wychowania
- Otwartość na wychowanka jako otwartość serca, poświęcenie czasu i zachęta do dialogu
- Szacunek i uprzejmość jako poszanowanie wolnej woli człowieka
- Życzliwość i wyrozumiałość jako wzmocnienie poczucia godności
- Wsparcie i bliskość jako nieustanne towarzyszenie wychowankom
- Indywidualne, empatyczne podejście jako wyraz indywidualności i niepowtarzalności wychowanka
- Stawianie wymagań (stanowczość) i dobry przykład jako kształtowanie prawidłowych postaw

III. Styl wychowawczy: Pedagogika miłości

1. Empatyczne podejście

Empatyczne podejście to doświadczenie ciepła i pełnej miłości opieki. Pozytywnie wpływa na rozwój Dziecka.

Na czym polega empatyczne podejście?

- na okazywaniu uczuć i zainteresowaniu
- na częstym śmiechu
- na słuchaniu Dziecka
- na komunikacji dialogującej z dzieckiem

Rozumienie empatyczne jest jakby przenikaniem lub wkraczaniem w wewnętrzny świat Dziecka/ drugiego człowieka i zarazem odczuwaniem, iż jest niejako w jego własnym wnętrzu. Stanowi ono jaskrawe przeciwieństwo rozumienia oceniającego i oznacza żyć chwilowo życiem tamtego człowieka, a przynajmniej rozpoznać w nim to, co w danej chwili przeżywa. Rozumienie empatyczne zakłada koncentrowanie się nie tyle na tym co mówi i jak postępuje Dziecko, ile na znaczeniu jakie mają jego wypowiedzi i zachowania oraz patrzenie na nie w taki sposób, w jaki widzi ona aktualnie sama siebie. Chodzi o rozumienie jej reakcji niejako od wewnątrz a w przypadku działalności wychowawczej także uświadomienie sobie tego, czym jest dla dzieci proces wychowania i uczenia się w ich własnym przeświadczeniu.

Wewnętrzny świat uczuć.

Uczucia są potrzebne dzieciom do tego, aby mogły zrozumieć swoje doświadczenia życiowe. Emocje są zjawiskiem doświadczanym w prawej półkuli mózgu, natomiast ich nazywanie jest funkcją lewej półkuli. Dzieci, które potrafią jedno i drugie integrują cały swój mózg.

Tylko w momencie kiedy rozumiemy i nazywamy emocje jesteśmy w stanie praktykować empatię.

Uczucia to mój wewnętrzny barometr, który mi podpowiada co mam robić. Dostarczają cennych informacji o sobie, dlatego nie wolno ich wypierać, ale dostosować się do nich.

Trzeba nauczyć się wyrażać w sposób adekwatny swoje uczucia, tak by się nie przekształciły w błędne zachowania.

Jak wyrażać uczucia?

1. Narysowanie emocji. Czy ma kolor, a może dźwięk? Malowanie jaskrawymi kolorami na dużych arkuszach papieru
2. Pytania zamknięte: „Rozumiem, że jesteś zdenerwowany, bo teraz nie możesz się bawić”
3. Szukanie sygnałów z ciała
4. Tabela z buźkami: obrazki symbolizujące uczucia
5. Wyrażenie emocji poprzez ruch: skakanie, bieganie, tupanie, „Kącik złości” – gdzie można zaszaleć, np. na miękkich poduchach czy materacach.
6. Pozytywna przerwa/kącik ciszy: pozytywne odosobnienie to czas na uspokojenie się, wyciszenie (metoda wskazana jedynie dla 5-6 latków, młodsze dzieci nie rozumieją tego, tu warto stosować „odwrócenie uwagi”)
7. Czas „podłogowy” – rozmowy i zabawa na podłodze z Dzieckiem (twórca dr Stanley Greenspan, stworzył tę metodę do zwiększenia interakcji emocjonalnej i zrozumienia u dzieci ze specjalnymi potrzebami)
8. Wyrażenie emocji poprzez gesty: ugniatanie, rozdieranie kartki, gniecienie kartki, pudło z gazetami, które można do woli zgniatać, „Ludzik złości” – pacynka, do której można włożyć rękę i przez nią opowiedzieć o swojej złości.
9. Techniki oddechowe: zabawa „wypuszczona para” – dmuchanie piórka, aby jak najdłużej utrzymało się na powietrzu.
10. Czytanie bajek.

2. Wzajemny szacunek

Wychowanie w szacunku w swoich założeniach składa w całość te elementy, które sprzyjają budowaniu u dzieci poczucia własnej wartości, wewnętrznej motywacji i wewnątrzsterowności. Wychowanie w szacunku należy rozpatrywać zarówno w aspekcie szacunku dla życia biologicznego, jak psychicznego i duchowego.

Błędem jest porównywanie osiągnięć, uzdolnień, pragnień czy wyglądu dziecka do innych. Takie zachowanie uczy, że na miłość trzeba zasługiwać szczególnymi osiągnięciami, że inni są lepsi.

Oceny i porównania obniżają samoocenę; natomiast zamiast ogólnej krytycznej oceny dziecka trzeba skupić się na skrytykowaniu zachowania i wyrażeniu nadziei na poprawę, np. „jestem zawiedziona, że uderzyłeś kolegę. Nie rób tego więcej.”

3. Budowanie w dziecku poczucia przynależności i znaczenia

Dlaczego poczucie przynależności i znaczenia są takie ważne?

Dzieci zdobywają wiedzę o życiu w kontekście związków, a najwcześniejsze więzi są najważniejsze. Niezależnie od płci, wyglądu lub uzdolnień wszystkie dzieci potrzebują wiedzieć, że przynależą do rodziny i że mają w niej szczególne miejsce.

Muszą wiedzieć, że są akceptowane bezwarunkowo i chciane, nawet jeśli czasem zachowują się w trudny sposób. To brzmi prosto, prawda? Jednak zapytaj jakiegokolwiek rodzica

marudnego i przekornego trzylatka, a odpowie Ci, że nie zawsze jest to takie łatwe, jak na pozór wygląda.

Dzieci muszą też mieć poczucie swojego znaczenia i tego, że są kimś wartościowym niezależnie od swoich osiągnięć lub podejmowanych w życiu decyzji.

4. Skuteczna komunikacja

Język w relacjach międzyludzkich jest bardzo ważny, dlatego trzeba rozmawiać z Dziećmi, a nie tylko udzielać im uwag.

Elementy skutecznej komunikacji:

- kontakt wzrokowy
- postawa
- ton głosu
- wyraz twarzy i dotyk
- aktywne słuchanie : to obserwacja i słuchanie uczuć a następnie odzwierciedlenie ich

5. Znajomość potrzeb Dziecka

- potrzeba bycia akceptowanym takim jakim się jest
- potrzeba bycia kochanym
- potrzeba budowania wiary we własne kompetencje (zdobywanie umiejętności)
- potrzeba autonomii i inicjatywy
- potrzeba bycia w relacji z...

6. Rozumienie świata dziecka i jego etap rozwoju

Rozumienie dziecka, oznacza odczytanie wysyłanych przez niego niewerbalnych sygnałów, zrozumienie jego uczuć oraz wsparcie go w tym, aby mogło samo rozeznaczyć swoje uczucia.

Patrzeć na świat dziecka jego oczami.

Narzędzia, które pomagają wejść w świat dziecka

- uświadom sobie niepowtarzalność i wyjątkowość Dziecka (co lubi, a czego nie, na co jest wrażliwe, jakość nastroju, temperament, mocne strony i trudności)
- Dzieci w wieku 2-3 lat są pełne ciekawości i impulsywności. Nie znają jeszcze słownictwa na określenie uczuć, nie rozumieją słowa „nie”, tak jak dorośli uważają, dlatego najlepszą metodą na zmianę niepożądanego zachowanie jest przekierowanie uwagi.
- Dzieci w tym wieku potrzebują czynności rutynowych, ponieważ jest to czas tworzenia nowych połączeń między neuronami w mózgu poprzez powtarzanie i systematyczne działanie.
- Dzieci do 5 r.ż. nie odróżniają różnicy pomiędzy rzeczywistością, a fantazją (pułapka: dorośli mogą niekiedy interpretować spostrzeżenie świata przez Dziecko jako kłamstwo)
- Dzieci od 4 r.ż. mają świadomość konsekwencji swojego zachowania, ale nie potrafią jeszcze ocenić sytuacji i potrzebują więcej nauki niż dyscypliny.

7. Dyscyplina w kształtowaniu zachowań – zmiana zachowań

Zachowanie Dziecka jest jak wierzchołek góry lodowej, za zachowaniem kryje się coś więcej, niż to, co widzimy.

Zachowanie stanowi **zakodowaną wiadomość**, która kryje w sobie przekonania dziecka o sobie samym i o życiu. Oznacza to, że każde zachowanie jest warunkowane jakimś przekonaniem.

Dziecko poprzez swoje zachowanie próbuje nam coś powiedzieć (że np. czuje się źle, jest zniechęcone, ignorowane itp.), a zadaniem dorosłego jest zrozumieć, co dane zachowanie oznacza dla przejawiającego je dziecka. Jaki jest cel danego zachowania? Co dziecko chce uzyskać poprzez dane zachowanie?

Czy zachowania Dziecka są nieodpowiednie czy to dorośli nie potrafią odczytywać sygnałów od Dziecka w swoim zachowaniu, odczytać jego potrzebę?

Natomiast Dziecko poprzez swoje zachowanie może dążyć do błędnych celów, a rolą dorosłego jest zrozumienie błędnych celów poprzez odczytanie błędnych przekonań, które stoją za zachowaniem.

Przykłady błędnych celów:

1. Władza: „liczę się wtedy, gdy mam władzę”
Propozycja: zadawaj pytania zamiast mówić, zachęcaj do współpracy, a nie podporządkowania, szukaj wspólnych rozwiązań, można też przekierować uwagę na wykorzystanie władzy w pozytywny sposób
2. Uwaga: „liczę się wtedy, gdy sprawiam, że się mną zajmiesz”
Propozycja: dokonaj przekierowania uwagi angażując dziecko w użyteczne zadanie, zachęcaj dziecko.
3. Zemsta: „czuję się niekochany”
Propozycja: nazwij zranione uczucia, pomóż dziecku zarządzać uczuciami, pomóż zadośćuczynić.
4. Brak wiary: „nie spełniam oczekiwań innych, jestem nie ważny”
Propozycja: pomóż nabyć dziecku nowych umiejętności małymi krokami, rób coś z dzieckiem, a nie zamiast jego, wykorzystuj mocne strony dziecka i jego zainteresowania.

Za zachowaniem dziecka kryje się ukryty kod, który dorosły musi odczytać

Jak odszyfrować ukrytą wiadomość?

1. Zatrzymaj się nad własnymi uczuciami: co czujesz do Dziecka?
2. Zobacz, jak z automatu reagujesz na zachowanie Dziecka
3. Zapytaj się, co Dziecko chce powiedzieć poprzez to zachowanie, wejdź w jego świat

Propozycja rozwiązania:

Krótką pauza w związku z niewłaściwym zachowaniem dziecka daje czas na samodzielne uspokojenie się i podjęcie próby rozwiązania problemu.

To nie jest karny time-out! Czyli odosobnienie dziecka w celu, by przemyślał swoje błędne zachowanie, bo będzie przejawiał następujące reakcje:

1. Rozżalenie (to niesprawiedliwe, dorosłym nie można ufać)
2. Rewanż, pragnienie zemsty (tym razem wygrali, ale ja im jeszcze pokażę)
3. Bunt (zrobię im na przekór i nie będę się słuchać)
4. Spryt (Więcej się nie dam złapać)
5. Obniżenie poczucia własnej wartości (Jestem złym dzieckiem)

Miejsce na pozytywną przerwę: przyjemne miejsce, a nie kąt czy krzeselko na „przemyślenie”. Warto dać takiemu miejscu przyjazną nazwę: np. Jaskinia do poprawy humoru, Alaska, żeby się oziębic itp.

8. Współpraca z Dzieckiem

- okaz zrozumienie dla uczuć dziecka
- okaz empatię, ale mów, że nie zgadzasz się z niewłaściwym zachowaniem
- podziel się swoimi uczuciami
- zachęć dziecko do poszukiwania rozwiązania
- buduj na mocnych stronach dziecka (czyli na tym, co Dziecko potrafi)
- stawiaj przed Dzieckiem niewielkie wyzwania (potrzeba autonomii)

9. Dobry przykład

Od niedawna naukowcy odkryli, że w naszym mózgu znajdują się komórki nerwowe, zwane „lustrzanymi neuronami”, które obserwują działania, zachowania, wyraz twarzy, emocje u innych i przygotowują mózg do tego, by mózg je powtórzyć. Dlatego ważny jest dobry przykład dorosłego, na bazie którego Dzieci uczą się poprzez naśladowanie. Oznacza to, że zachowanie dorosłego bardziej wpływa na Dziecko niż słowa.

10. Stawianie wymagań

Stawianie wymagań w parze z uprzejmością oraz oferowanie dziecku ograniczonego wyboru dostosowane do jego potrzeb rozwojowych:

Po czym poznam?

- czy moje działanie cechuje się zrozumieniem punktu widzenia dziecka?
- czy moje działanie cechuje się szacunkiem?
- czy moje działanie daje możliwość ograniczonego wyboru?

Podsumowanie

ZASADY PEDAGOGIKI MIŁOŚCI

1. Wszyscy ludzie potrzebują poczucia przynależności i znaczenia/ bycia ważnym
2. Za każdym zachowaniem kryje się jakieś motywujące je zachowanie
3. Niewłaściwe zachowanie jest zaszyfrowanym komunikatem mówiącym o tym, że dziecko poszukuje poczucia przynależności i znaczenia w błędny sposób
4. Najlepszy sposób wychowania jest jednoczesna uprzejmość i stanowczość
5. Skupiaj się na uczuciach swoich i dziecka
6. Podstawą do dobrej komunikacji jest szacunek i akceptacja drugiego człowieka

NARZĘDZIA PEDAGOGIKI MIŁOŚCI

1. Nawiąż relację zanim naprawisz sytuację (empatyczne podejście)
2. Bądź stanowczy i uprzejmy jednocześnie
3. Zachęcaj do wysiłku i postępów
4. Skup się na mocnych stronach Dziecka
5. Patrz na każde Dziecko jako na jedyne i niepowtarzalne
6. Mów o emocjach i ucz je wyrażać
7. Dawaj ograniczone wybory
8. Wykorzystuj aktywne słuchanie
9. Zachęcaj do współpracy
10. Dbaj o siebie

TRZY ELEMENTY PRACY Z DZIEĆMI

1. **Reguluj:** Dziecko, kiedy odczuwają złość mają zaburzone mechanizmy regulacji emocji, w takich momentach nie są w stanie rozwiązywać problemy. Dlatego, kiedy okazują emocje dorośli nie mogą prosić o to, aby wykorzystali myślącą racjonalnie część mózgu oraz słowa pełne empatii również do nich nie dotrą. W takiej sytuacji dzieci potrzebują pomocy w regulacji emocji, co oznacza, że trzeba pomóc dziecku dotrzeć do punktu, w którym emocje ich nie przygniatają, czyli odzwierciedlać uspokojenie swoim opanowaniem, emanując spokojem lub zaproponować zmianę sytuacji poprzez pozytywne odosobnienie, przytulenie, głębokie oddychanie (przydatne mogą być kule do oddychania).
2. **Nazwij to, co się wydarzyło:** kiedy dziecko ochłonie pomóż mu nazwać, opowiedzieć to, co się wydarzyło oraz emocje. Można opowiedzieć jakąś historię o podobnej sytuacji
3. **Myśl logicznie:** tylko w momencie, kiedy dziecko uregulowało swoje emocje i czuje się zrozumiałe jest gotowe do pracy nad rozwiązaniem problemu. Dopiero wtedy możemy zadać mu pytanie, typu: „jak myślisz, co mógłbyś zrobić następnym razem”